

Naděžda Lasotová

LOGOPEDICKÁ CVIČENÍ

u afázie a kognitivních poruch

Konverzační
trénink
PRO
DOSPĚLÉ

GRADA

„Je jen jedna dokonalá cesta a ta je před tebou, vždy před tebou.“

Sri Chinmoy

Naděžda Lasotová

LOGOPEDICKÁ CVIČENÍ

u afázie a kognitivních poruch

*Konverzační
trénink
PRO
DOSPĚLÉ*

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být re-produkována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Mgr. Naděžda Lasotová, MBA

LOGOPEDICKÁ CVIČENÍ U AFÁZIE A KOGNITIVNÍCH PORUCH

Konverzační trénink pro dospělé

Recenze: PhDr. Radka Neužilová Michalčáková, Ph.D.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství
Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2024

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2024

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 9300. publikaci

Odpovědná redaktorka Bc. Gabriela Glezgová

Sazba a zlom Josef Lutka

Ilustrovala Kristýna Dohnalová

Počet stran 320

1. vydání, Praha 2024

Výtiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění však pro autory ani pro nakladatelství nevyplývají žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-271-7349-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-5151-6 (print)

Obsah

Předmluva	11
1 Stručné teoretické základy	13
1.1 Komunikace	13
1.2 Afázie	15
1.3 Kognitivní funkce	17
1.4 Kognitivní poruchy	20
1.5 Možnosti odborné péče	23
1.6 Terapie a trénink	24
1.7 Role rodiny a komunikačního partnera	26
1.8 Prevence	27
1.9 Shrnutí	27
2 Úvodní slovo k praktické části	29
2.1 Koncepce praktické části knihy	29
2.2 Jak s knihou pracovat	31
2.3 Prostředí, podmínky a kompenzace vhodné pro trénink	32
2.4 Společenská pozitivita konverzačního tréninku	34
2.5 Shrnutí	35
2.6 Závěr	35
2.7 Poděkování	36
3 Pracovní listy	37
3.1 DOMOV (1. díl)	38
3.2 DOMOV (2. díl)	41
3.3 DOMOV (3. díl)	43
3.4 JÍDLO (1. díl)	45
3.5 JÍDLO (2. díl)	47
3.6 MÉDIA (1. díl)	49
3.7 MÉDIA (2. díl)	51
3.8 MÉDIA (3. díl)	53
3.9 OSLAVY A SVÁTKY (1. díl)	55
3.10 OSLAVY A SVÁTKY (2. díl)	57
3.11 OSLAVY A SVÁTKY (3. díl)	60
3.12 POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (1. díl)	62
3.13 POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (2. díl)	64
3.14 POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (3. díl)	65
3.15 POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (4. díl)	67
3.16 SETKÁNÍ (1. díl)	69

3.17	SETKÁNÍ (2. díl)	71
3.18	SETKÁNÍ (3. díl)	74
3.19	SETKÁNÍ (4. díl)	76
3.20	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (1. díl)	78
3.21	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (2. díl)	80
3.22	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (3. díl)	83
3.23	VE MĚSTĚ (1. díl)	86
3.24	VE MĚSTĚ (2. díl)	88
3.25	VE MĚSTĚ (3. díl)	91
3.26	V PŘÍRODĚ (1. díl)	93
3.27	V PŘÍRODĚ (2. díl)	96
3.28	V PŘÍRODĚ (3. díl)	99
3.29	ZDRAVÍ (1. díl)	101
3.30	ZDRAVÍ (2. díl)	103
3.31	ZDRAVÍ (3. díl)	105
3.32	BAJKY	108
3.33	BYDLENÍ	112
3.34	CENY	115
3.35	CESTOVÁNÍ	118
3.36	CO SE MÁ STÁT, SE STANE	121
3.37	ČAS	124
3.38	ČASOVÉ ÚDAJE	128
3.39	ČÍSLA	131
3.40	ČTENÍ	135
3.41	DOMA JE DOMA	137
3.42	DOPLŇOVAČKY (1. díl)	140
3.43	DOPLŇOVAČKY (2. díl)	144
3.44	DOPLŇOVAČKY (3. díl)	147
3.45	DOPRAVA	150
3.46	FILM	152
3.47	HOUBY	155
3.48	HRÁTKY SE SLOVY A VĚTAMI	159
3.49	KALENDÁŘ (1. díl)	164
3.50	KALENDÁŘ (2. díl)	167
3.51	KDO? KDY? KDE?	170
3.52	MÁM RÁD, NEMÁM RÁD	174
3.53	MÓDA	178
3.54	NÁLADY A VLASTNOSTI	183
3.55	NEUVĚŘITELNÉ SITUACE (1. díl)	185
3.56	NEUVĚŘITELNÉ SITUACE (2. díl)	188
3.57	PENÍZE	191
3.58	PÍSNÍČKY	194
3.59	POCITY A PROŽITKY	197

3.60	POVOLÁNÍ	201
3.61	PRÁCE SE SLOVY	204
3.62	PRÁCE S VĚTAMI	207
3.63	PŘÁTELÉ A KAMARÁDI	209
3.64	PŘIŠEL JSEM, VIDĚL JSEM	212
3.65	RODNÉ MĚSTO	216
3.66	RODOKMEN	220
3.67	ROZDÍLY	223
3.68	ŘÍKADLA	226
3.69	SETKÁNÍ PO LETECH	230
3.70	SLOVESA	234
3.71	SVATBA	238
3.72	SVĚT KOLEM NÁS	241
3.73	TELEFON	245
3.74	TENKRÁT POPRVÉ	248
3.75	VĚTY	252
3.76	ZAJÍMAVÁ MÍSTA	254
3.77	ZLOČIN A KRIMINALITA (1. díl)	258
3.78	ZLOČIN A KRIMINALITA (2. díl)	261
3.79	ZMĚNA ČASU	263
3.80	ZVÍRATA	266
4	Poslechy	270
4.1	DOMOV (1. díl) – cvičení 3	270
4.2	DOMOV (2. díl) – cvičení 3	270
4.3	DOMOV (3. díl) – cvičení 3	271
4.4	JÍDLO (1. díl) – cvičení 2	271
4.5	JÍDLO (2. díl) – cvičení 1	272
4.6	JÍDLO (2. díl) – cvičení 3	272
4.7	MÉDIA (1. díl) – cvičení 2	272
4.8	MÉDIA (2. díl) – cvičení 3	272
4.9	OSLAVY A SVÁTKY (1. díl) – cvičení 2	273
4.10	OSLAVY A SVÁTKY (2. díl) – cvičení 3	273
4.11	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (1. díl) – cvičení 2	274
4.12	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (2. díl) – cvičení 1	274
4.13	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (3. díl) – cvičení 1	274
4.14	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (4. díl) – cvičení 1	275
4.15	SETKÁNÍ (1. díl) – cvičení 2	275
4.16	SETKÁNÍ (2. díl) – cvičení 2	276

4.17	SETKÁNÍ (3. díl) – cvičení 1	276
4.18	SETKÁNÍ (3. díl) – cvičení 2	277
4.19	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (1. díl) – cvičení 2	278
4.20	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (2. díl) – cvičení 2	278
4.21	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (3. díl) – cvičení 2	279
4.22	VE MĚSTĚ (1. díl) – cvičení 2	280
4.23	VE MĚSTĚ (2. díl) – cvičení 2	280
4.24	VE MĚSTĚ (3. díl) – cvičení 4	281
4.25	V PŘÍRODĚ (1. díl) – cvičení 2	281
4.26	V PŘÍRODĚ (2. díl) – cvičení 2	282
4.27	V PŘÍRODĚ (3. díl) – cvičení 1	282
4.28	ZDRAVÍ (1. díl) – cvičení 2	283
4.29	ZDRAVÍ (2. díl) – cvičení 1	283
4.30	ZDRAVÍ (2. díl) – cvičení 4	284
4.31	ZDRAVÍ (3. díl) – cvičení 3	284
4.32	BAJKY – cvičení 5	285
4.33	BYDLENÍ – cvičení 1	285
4.34	BYDLENÍ – cvičení 2	286
4.35	CENY – cvičení 2	286
4.36	CESTOVÁNÍ – cvičení 4	286
4.37	HOUBY – cvičení 4	287
4.38	NEUVĚŘITELNÉ SITUACE (1. díl) – cvičení 4	287
4.39	POVOLÁNÍ – cvičení 3	287
ŘEŠENÍ		289
3.1	DOMOV (1. díl)	289
3.2	DOMOV (2. díl)	289
3.3	DOMOV (3. díl)	289
3.4	JÍDLO (1. díl)	289
3.5	JÍDLO (2. díl)	289
3.6	MÉDIA (1. díl)	289
3.7	MÉDIA (2. díl)	289
3.9	OSLAVY A SVÁTKY (1. díl)	290
3.10	OSLAVY A SVÁTKY (2. díl)	290
3.12	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (1. díl)	290
3.13	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (2. díl)	290
3.14	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (3. díl)	290
3.15	POHOTOVOST A NÁROČNÉ SITUACE (4. díl)	290
3.16	SETKÁNÍ (1. díl)	290
3.17	SETKÁNÍ (2. díl)	290
3.18	SETKÁNÍ (3. díl)	291
3.20	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (1. díl)	291
3.21	SPOLEČENSKÝ ŽIVOT (2. díl)	291

3.23	VE MĚSTĚ (1. díl)	291
3.24	VE MĚSTĚ (2. díl)	291
3.25	VE MĚSTĚ (3. díl)	291
3.26	V PŘÍRODĚ (1. díl)	291
3.27	V PŘÍRODĚ (2. díl)	292
3.28	V PŘÍRODĚ (3. díl)	292
3.29	ZDRAVÍ (1. díl)	292
3.30	ZDRAVÍ (2. díl)	292
3.31	ZDRAVÍ (3. díl)	293
3.32	BAJKY	293
3.33	BYDLENÍ	293
3.34	CENY	293
3.35	CESTOVÁNÍ	293
3.37	ČAS	294
3.38	ČASOVÉ ÚDAJE	294
3.39	ČÍSLA	294
3.40	ČTENÍ	294
3.41	DOMA JE DOMA	294
3.42	DOPLŇOVAČKY (1. díl)	295
3.43	DOPLŇOVAČKY (2. díl)	295
3.44	DOPLŇOVAČKY (3. díl)	295
3.45	DOPRAVA	295
3.46	FILM	296
3.47	HOUBY	296
3.49	KALENDÁŘ (1. díl)	297
3.50	KALENDÁŘ (2. díl)	297
3.51	KDO? KDY? KDE?	298
3.52	MÁM RÁD, NEMÁM RÁD	298
3.54	NÁLADY A VLASTNOSTI	298
3.55	NEUVĚŘITELNÉ SITUACE (1. díl)	299
3.56	NEUVĚŘITELNÉ SITUACE (2. díl)	299
3.57	PENÍZE	299
3.58	PÍSNÍČKY	299
3.59	POCITY A PROŽITKY	300
3.60	POVOLÁNÍ	300
3.63	PŘÁTELE A KAMARÁDI	300
3.64	PŘÍŠEL JSEM, VIDĚL JSEM	300
3.65	RODNÉ MĚSTO	301
3.66	RODOKMEN	301
3.67	ROZDÍLY	301
3.68	ŘÍKADLA	301
3.69	SETKÁNÍ PO LETECH	301
3.70	SLOVESA	302

3.71 SVATBA	302
3.72 VĚT KOLEM NÁS	302
3.73 TELEFON	302
3.74 TENKRÁT POPRVÉ	302
3.75 VĚTY	303
3.76 ZAJÍMAVÁ MÍSTA	303
3.77 ZLOČIN A KRIMINALITA (1. díl)	303
3.79 ZMĚNA ČASU	303
3.80 ZVÍRATA	303
Zdroje	305
Rejstřík	311
Souhrn	314
Summary	315

Předmluva

Jmenuji se Jarek a je mi 70 let. Když se mi stala mozková příhoda, tak mi bylo o 10 let mň – 60 let.

Utíkal jsem večer před půlnocí z práce a najednou se mi podlomila noha a spadl jsem na zem. Nevěděl jsem, co se to se mnou děje. Několikrát jsem upadl. Mezitím mi ujel autobus. Zůstal jsem na zastávce osamocen bezradně civět na silnici. Instinkt mi podvědomě vešel zavolat si sanitku. Dobře, že jsem tak učinil. Po příjezdu sanitky si pamatuji, jak jsem do ní nastoupil, a víc si nepamatuji nic. Tehdy jsem vůbec nemluvil, měl jsem ochrnutou pravou nohu a ruku a celou pravou stranu těla jako kdyby posunutou. Vcelku mě to tak říkajíc vzalo. Vůbec jsem s něčím takovým nepočítal.

Po propuštění z nemocnice jsem byl postupně třikrát v lázních. Až po příjezdu z lázní jsem si začal uvědomovat, co jsem vlastně prožil. V lázních jsem měl i logopedii. Některé logopedické hodiny byly hodně intenzivní. Kolikrát jsem už vůbec nemohl a byl ze cvičení úplně vyčerpaný. S odstupem času jsem ale paní logopedce vděčný. Postupně jsem začínal pomalu mluvit. Má pevná vůle a odhodlání dostat se z toho mě poháněla cvičit řeč i pohyblivost několikrát denně. Už po půl roce jsem zaznamenal první výsledky. Od té doby cvičím každý den.

Nyní chodím na logopedii v místě bydliště. Tam si povídáme, procvičujeme také psaní, čtení, počítání a logické uvažování. Vždycky dostanu domácí úkol.

Také docházím jednou za 14 dní do skupiny. Jsou tam všichni s afázií (hlavně po mozkové příhodě). Na skupině se cítím skvěle. Jsem mezi těmi, co mi rozumějí. Cítím s nimi a prožívám znovu a znovu, co se stalo i mně. I když teď mluvím ucházejícím, tak se mi řeč v jednu chvíli zadrhne. Není to tím, že nevím jak pokračovat. Je to tím, že si musím v hlavě uspořádat myšlenky, abych mohl pokračovat. Fascinují mě někteří ze skupiny, kteří hovoří plynule. Toužím a prahnu po tom mít uspořádané neurony v mozku jako oni. Ale nejde to, jak bych si představoval. Musím brát život tak, jak můj zdravotní stav je toho schopen. Dřív, než se mi

to stalo, jsem mluvil rychle a každou myšlenku druhého, než byla vyslovena, uhádl. Byl jsem bystrý. Ale nebudu se dívat zpět. Život jde dál a nač si lámat hlavu minulostí. Přítomnost a budoucnost, to je v první řadě to, co mě zajímá. Hlavně zdraví.

Do skupiny chodím pro pohodu, která tam vládne. Dozvim se tam vždycky něco nového, co ještě neznám, a potkám se se známými přítomnými. Když tam někdo chybí, ptám se, kde je. Dáme si čaj nebo kávu, povídáme si, co jsme poslední dobou zažili, co se nám podařilo nebo nepodařilo, kde jsme byli. Vyptáváme se jeden druhého, zajímáme se o sebe.

Ve skupině pracujeme s pracovními listy a plníme různé úkoly. Někdy se mi zdají těžké, ale to je tím, že jim ze začátku třeba neporozumím. Dlouho mi trvá, než to pochopím. To je tím, že po mozkové mrtvici ledacos déle chápu. Ale až to pochopím, tak je to brnkačka. Někdy mi to ale naskočí až druhý den.

Témata v pracovních listech jsou pestrá, jako třeba téma „Jaký bude svět za sto let?“, „Jak se platilo v minulosti?“, řešíme detektivku o „vyloupeném trezoru“... V pracovních listech ve skupině si máme rozvíjet logické myšlení, pracovat se slovy, tvořit věty, čteme, píšeme, diskutujeme, ale i trochu mezi sebou soutěžíme. Ne vždy se mi to povede, ale nutí mě to se nad tím zamyslet, což dělám. A dělám to rád.

Vy, co budete mít nějaké potíže ohledně mrtvice jako já, věnujte se nějakému koníčku, chodte do přírody, na nákupy nebo se jen tak procházejte – „bloncat“ po městě nebo vesnici. A mluvte, zkoušejte to pořádkem. I když je to těžké. Je to lepší než se litovat a sedět doma a říkat si, co se mi to stalo.

Sepsání této předmluvy jsem věnoval hodně času, několik desítek hodin. Ale i to pro mě mělo velký význam. Díky tomu jsem se seznámil trochu s klávesnicí. Doposud jsem psal jen levou rukou a hodně pomalu. Jsem totiž pravák.

A teď jsem totálně vyčerpaný, ale příjemně. Jdu si dát kávu ...

Jarek

1 Stručné teoretické základy

1.1 Komunikace

Komunikace je cesta. Cesta spojuje dvě místa. Mnoho cest propojuje spousty bodů a tvoří mezi nimi síť. Komunikace ale také spojuje dva lidi, dokonce dokáže vzájemně propojit mnoho lidí mezi sebou. Komunikujeme neustále, mnohokrát a různorodými způsoby během dne, hodiny, ale i minuty. Komunikovat se zdá být jednoduché, přirozené. Je to schopnost, kterou využíváme a rozvíjíme celý život. Komunikujeme gesty, pohledem, postojem, vůní, stylem oblečení, ale především slovy. Nepoužíváme však jen mluvenou řeč, ale i psanou formu komunikace – čteme, píšeme. Komunikace slovy je výlučnou vlastností člověka. Komunikovat znamená nebýt sám. Být součástí společnosti. Komunikace nabízí vztah s ostatními, přináší informace, které nás rozvíjí, udržuje náš mozek v aktivitě.

V životě však mohou nastat situace, kdy dojde k narušení schopnosti komunikovat. Tyto stavy přichází často náhle, bez varování, nebo se pomalu a plíživě rozvíjí. Vždy jsou však nečekané. Potíže s komunikací, s řečí výrazně ovlivní nejen život osoby, která jimi trpí, ale i jeho nejbližších, rodiny, pečovateli, známých. Dochází k obtížím v běžném dorozumění, nezřídka bývá komplikované vyjádřit základní potřeby a přání. Těžkosti s komunikací bývají často spojeny i se zhoršenou pohyblivostí končetin a obličejového svalstva, dochází tak i k narušení artikulace, výslovnosti, ale i komunikace pomocí přirozené gestikulace a mimiky. Všechny uvedené změny mohou vést k narušení vztahu partnerů, změnám ve fungování rodiny, změně rolí v partnerském páru, sociální izolaci.

Mezi nejčastější poruchy, které narušují schopnost komunikace, patří afázie a kognitivní poruchy, resp. kognitivně komunikační poruchy. S těmito poruchami se setkáváme s naprostou převahou v dospělém věku.

Kniha, kterou držíte v ruce, je zaměřena na trénink komunikačních dovedností u afázie a kognitivních poruch formou 80 konverzačních témat. Publikace cílí na trénink komunikace v dialogu či ve skupině. Ucelené náměty pracovních listů se týkají rozličných

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Logopedická cvičení u afázie a kognitivních poruch.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.